

PROGRAM REVITALIZÁCIE KRAJINY A INTEGROVANÉHO MANAŽMENTU POVODÍ SR

***Ing. Martin Kováč
splnomocnenec vlády SR pre
územnú samosprávu, integrovaný
manažment povodí a krajiny***

Bratislava, 17. december 2010

Rast rizík, škôd a nákladov

- Povodňové riziká, riziká sucha, zosuvy pôdy, ...
- Časové a priestorové zmeny rozdelenia zrážok, meniaci sa klíma a jej prejavy
- Rast škôd a nákladov na zabezpečovacie a záchranné práce viac ako 500 mil. € v roku 2010
- Postihnuté územie – celoplošné, regionálne, lokálne
- Výrazný dopad na hospodárstvo a rozvoj krajiny
- Znižovanie konkurencieschopnosti územia
- Významný faktor: pretváranie krajiny a stav krajiny

Podiel a vplyv faktorov a zásahov

Rozsah pretvorenia a stavu krajiny Slovenska:

poľnohospodárska pôda 50 %, lesy 40%, zastavané územie 5%, 8000 km - upravených vodných tokov, 400 000 ha - odvodňovaného územia, zmenšovanie záplavových území, nedostatky údržby vodných tokov a lesov, vysoká erózia pôdy

Aká je odozva ekosystémov a klimatického systému krajiny na pretvorenie krajiny a súvisiaci rast rizík?

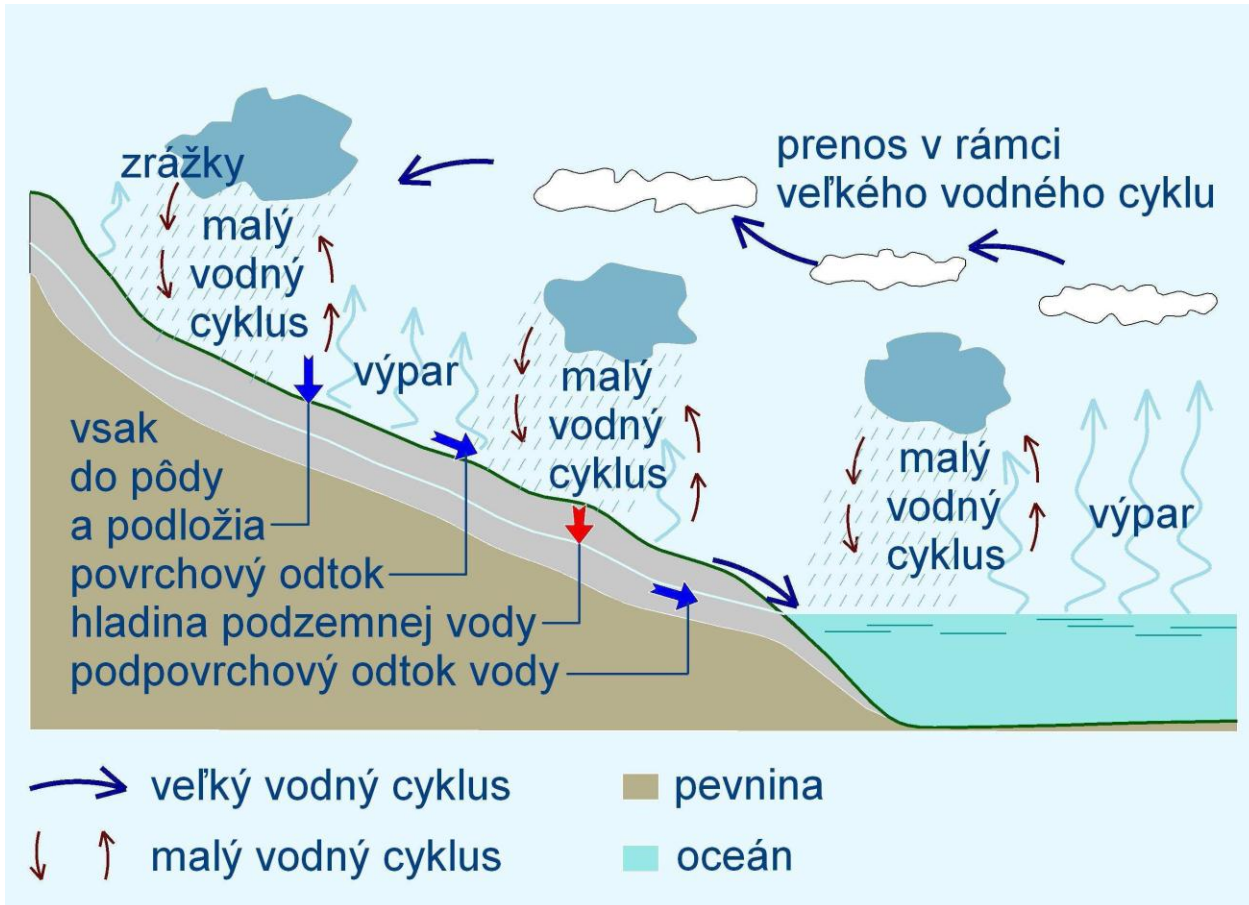
Pretváranie krajiny v jednej časti povodia Dunaja (napr. v dolnej časti povodia Dunaja) má vplyv na prejavy počasia a dopady odtokových pomerov v inej časti Dunaja!

Význam revitalizácie krajiny a obnovy ekosystémových funkcií krajiny a súvislých povodí - celého povodia Dunaja

Východiská pre systémový prístup

- **Uznesením vlády SR č.556/2010 z 27.8.2010 schválené:**
 - Princípy udržateľnej ochrany územia pred povodňami
 - Zásady integrovaného manažmentu vodných zdrojov a pôdneho fondu
 - Návrh rámcových podmienok pre zabezpečenie integrovaného manažmentu povodí
- **Ekosystémové a environmentálne východiská**
- **Príprava Programu revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí SR ako systémový nástroj:**
 - Prevencie pred povodňami
 - Pre znižovanie povodňových rizík
 - Rizík sucha a ostatných rizík náhlych živelných pohrôm

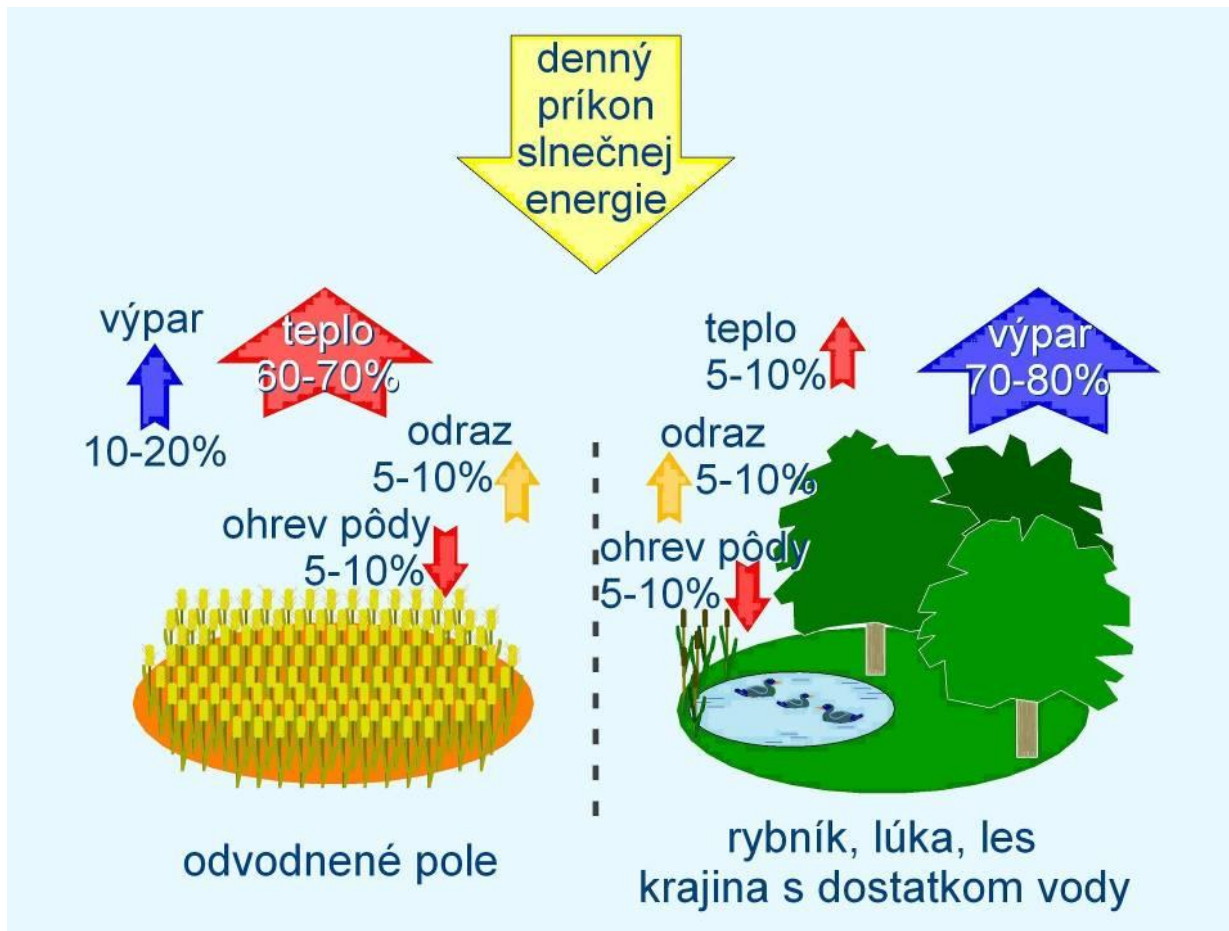
Stav a zmeny krajiny majú priamy vplyv na obeh vody v krajine a na zmeny klímy

Základné funkcie krajiny z hľadiska distribúcie dažďovej vody

Zmeny tokov a transformácie slnečnej energie v krajine v dôsledku jej zmien

***PROGRAM REVITALIZÁCIE KRAJINY
A INTEGROVANÉHO MANAŽMENTU
POVODÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY a
návrh jeho realizačného projektu 2010***

***schválila vláda SR na svojej 21. schôdzi
dňa 27.10.2010 uznesením č. 744/2010***

Charakteristiky programu

- **Medzirezortný a hospodársky program**
(minimálne 8 rezortov, štátna správa, samospráva, súkromný sektor) - zamestnanosť a podnikanie
- **Viaczdrojové financovanie programu**
- **Nové finančné a motivačné nástroje**
- **Inovačný rozmer programu**
- **Zavedenie adresnej spoluzodpovednosti:**
občanov, fyzických a právnických osôb **za vznik povodňových rizík a rizík sucha**
- **Zapojenie 95% územia rozlohy SR** do prevencie pred povodňami, znižovania povodňových rizík a rizík sucha

Environmentálny aspekt

- Minimalizácia vzniku povodňových prívalových vôd v ich zdrojovej oblasti; účinná transformácia povodňových prietokov
- **Funkcie krajiny pri distribúcii dažďovej vody:**
 - Doterajší dôraz je kladený na výstup vody z krajiny – riečnu sieť, odbery a využívanie vody v krajiny
 - Program dáva dôraz na vstup dažďovej vody do ekosystémov krajiny a obnovu súvisiacich funkcií krajiny:
 - vsakovanie do podložia, vyparovanie vody prostredníctvom vegetácie
 - odvádzanie iba prirodzených prebytkov vody z krajiny
- **Termoregulačná (klimatická) funkcia krajiny:**
 - závislá od jej vegetačného krytu a vodného režimu
 - prehliadaný vplyv urbanizácie, zmien a využívania krajiny na túto funkciu, regionálne a miestne zmeny klímy
 - jej obnova je súčasťou procesu revitalizácie krajiny

Vodozadržné systémy

Hlavné merateľné kritérium programu – vybudovanie vodozadržných systémov o objeme 250 miliónov m³ :

Priemerne 85 000 m³ v katastri jednej obce strednej rozlohy (1700 ha); zhruba 50 m³ na jeden hektár pôdy

Cyklické využitie tejto kapacity umožní zadržanie, opätovné navrátenie a využitie viac ako miliardy m³ dažďovej vody ročne v krajine so zásadným prínosom pre obnovu klimatických funkcií revitalizovanej krajiny a znižovanie rizík

Sprievodné opatrenia a efekty: zalesňovanie a obnova vegetačného krytu územia, zníženie erózných procesov, zvýšené ukladania uhlíka do pôdy a vegetačného krytu územia, hospodárske efekty (obnoviteľne zdroje a produkčný potenciál)

Príklad poškodenej lesnej a poľnohospodárskej krajiny a povodí

okolie
Levočských
vrchov

Inovačné prínosy programu

- **Zmena civilizačného prístupu** - k zadržiavaniu a využívaniu dažďovej vody v krajine, k využívaniu pôdneho fondu a k ochrane vegetačného krytu územia
- Podpora rozvoja technologického segmentu manažmentu dažďových vôd (RWM) a technológií pre revitalizáciu krajiny
- **Podnet pre novú poľnohospodársku politiku a kohéznú politiku po roku 2013**
 - Vyváženie ekosystémových a produkčných funkcií krajiny – lesy, poľnohospodárska krajina, vodné toky a zastavané plochy
 - Nová úloha farmárov, vlastníkov a užívateľov pôdy: popri využívaní produkčných funkcií pôdy, systematické hospodárske ocenenie a zvýhodnenie budovania vodozadržných a protierózných opatrení v krajine

Synergické efekty programu

- Znižovanie erózných procesov, zvýšenie podielu vegetačného krytu územia, zlepšenie vodného režimu územia: voda – pôda - vegetácia
- Synergické dosahovanie cieľov inak samostatných sektorových politík: ochrana prírody, vodné hospodárstvo, poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, obnova biodiverzity, revitalizácia krajiny, zvýšenie ekologickej stability krajiny
- Znižovanie povodňových rizík a rizík sucha
- Zvýšenie bezpečnosti prostredia pre život
- Podpora rozvoja zamestnanosti a tvorba nových hospodárskych impulzov

Dve roviny programu

- 1. Praktická realizácia celej škály revitalizačných opatrení v jednotlivých častiach krajiny**
 - Podpora konkrétnych prác a opatrení na území obcí a rozvoj spolupráce miestnych aktérov (lesníci, farmári, občania, obec, správca vodného toku)
 - Vytvorenie efektívneho modelu podpory zamestnávania v oblasti revitalizácie krajiny vrátane zapájania uchádzačov o zamestnanie
- 2. Legislatívne procesy vedúce k zabezpečenie jej dlhodobej udržateľnosti pre revitalizáciu krajiny a**
 - Identifikácia a špecifikácia aktivít pre znižovanie rizík
 - Efektívna a účinná správa povodia/územia/krajiny:
 - Systém financovania, organizácie a riadenia programu

Časová štruktúra programu

Časový rámec realizácie programu: 6 až 10 rokov, presah do nového programovacieho obdobia

Program bude realizovaný v dvoch etapách:

1. Aktivácia programu (2010 – 2011)

- Vytvorenie odborných pracovných tímov – právne a odborné analýzy a súbory legislatívnych návrhov
 - Identifikácia a špecifikácia aktivít pre znižovanie rizík
 - Efektívna a účinná správa povodia/územia/krajiny:
 - Systém financovania, organizácie a riadenia programu
 - Motivácia a ekonomické stimuly
- Realizačné projekty v období aktivácie programu

2. Komplexná realizácia programu (2012 a ďalej)

- Realizácia komplexných projektov programu
- Hospodárske impulzy programu
- Ľudský potenciál a jeho aktivácia

Realizácia opatrení v teréne

Program revitalizácie krajiny je príležitosť pre realizáciu celého radu озdravných opatrení v území, dosahovanie synergických efektov prostredníctvom revitalizácie krajiny, pre znižovanie rizík v povodiach, rozvoj partnerstiev a medzinárodnú spoluprácu.

Tešíme sa na spoluprácu